

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-28-02/2013
P/13/113

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/113 – Działania administracji publicznej na rzecz bezdomnych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach.
Kontrolerzy	1. Izabela Pilarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr 87447 z 30 października 2013 r. 2. Michał Nowak, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87448 z dnia 30 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, ul. Jagiellońska 17, 40-037 Katowice ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Trepka, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach ² . (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia³ pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w latach 2012-2013 w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ogólna ocena pozytywna wynika z pozytywnych ocen częściowych w poszczególnych obszarach działalności jednostki kontrolowanej, tj.:

- realizacja działań podejmowanych na rzecz bezdomnych,
- współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy osobom bezdomnym.

Na podkreślenie zasługuje wypracowanie w tej jednostce dobrej praktyki prowadzenia rejestru osób bezdomnych.

¹ Zwany dalej *MOPS*.

² Zwana dalej *Dyrektorem MOPS*.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja działań podejmowanych na rzecz bezdomnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Działania MOPS na rzecz osób bezdomnych

Dyrektor MOPS przedstawiła Radzie Miasta Katowice „Wykaz potrzeb Gminy Katowice w zakresie pomocy społecznej” na lata 2012 i 2013, jako załącznik nr 4 do sprawozdań z działalności MOPS odpowiednio za lata 2011 i 2012.

Na 2012 rok zgłoszono potrzeby na kwotę 63.763,6 tys. zł, w tym m.in. na zapewnienie schronienia w Domu Noclegowym prowadzonym przez Ośrodek św. Jacka Caritas Archidiecezji Katowickiej (347,7 tys. zł), Dom Noclegowy wraz z filiami (691,6 tys. zł) i Zespół Pomocy Dzieciom i Rodzinom wraz z filiami (656,9 tys. zł). Na 2013 rok zgłoszono potrzeby na kwotę 86.819,8 tys. zł, w tym m.in. na zapewnienie schronienia w Domu Noclegowym prowadzonym przez Ośrodek Św. Jacka Caritas Archidiecezji Katowickiej (347,7 tys. zł), Dom Noclegowy wraz z filiami (717,1 tys. zł) i Zespół Pomocy Dzieciom i Rodzinom wraz z filiami (921,2 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 97,116-122,124,149-157)

System pomocy bezdomnym był jednym z elementów „*Miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych*”⁴, stanowiącej załącznik do Uchwały Rady Miasta Katowice nr XXXIII/673/04 z 22 listopada 2004 r. Celem strategicznym tego systemu była reintegracja osób bezdomnych ze środowiskiem. Zgodnie z Miejską Strategią, działania Sekcji ds. Bezdomnych obejmowały:

- regularne akcje informacyjne i działania interwencyjne w skupiskach osób bezdomnych, przebywających poza ośrodkami wsparcia,
- intensywną pracę socjalną z osobami deklarującymi gotowość do współpracy w zakresie rozwiązywania ich indywidualnych problemów, w szczególności w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych,
- pomoc materialną.

(dowód: akta kontroli str. 173-175)

Pomoc bezdomnym była również elementem „Programów zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego” na lata 2012 i 2013⁵, realizowanych przez Miasto Katowice, w których wskazano na rozwiązywanie problemów osób bezdomnych przez wspólne działania MOPS, Straży Miejskiej, Policji i organizacji pozarządowych.

(dowód: akta kontroli str. 176,184,186,190)

Zasady pomocy osobom bezdomnym przez MOPS uregulował Dyrektor MOPS Zarządzeniem Wewnętrznym Nr ZA-DP/58/2006 z 20 marca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie ogólnych zasad udzielania pomocy osobom bezdomnym, przejeżdżnym oraz wymagającym udzielenia schronienia z powodu zdarzenia losowego lub sytuacji kryzysowej przez poszczególne jednostki organizacyjne MOPS. Zarządzenie określało m.in. sposób udokumentowania bezdomności, ogólne zasady kierowania do ośrodków wsparcia dla bezdomnych (w ramach pomocy doraźnej – bez decyzji administracyjnej – do ogrzewalni, noclegowni, Hotelu Pomocy Społecznej do 14 dni, Domu Noclegowego – w szczególnych

⁴ Zwana dalej „Miejską strategią”.

⁵ Przyjętego Uchwałą Rady Miasta Katowice nr XXXIII/725/13 z 30 stycznia 2013 r.

okolicznościach, do 14 dni oraz w ramach pomocy okresowej – na podstawie decyzji administracyjnej – pobyt w Domu Noclegowym lub w Hotelu Pomocy Społecznej).

Szczegółowe zasady korzystania z pomocy w Domu Noclegowym i w Hotelu Pomocy Społecznej Dyrektor MOPS określił w Zarządzeniu Wewnętrznym Nr ZA-DP/57/2006 z 20 marca 2006 r. w sprawie ustalenia regulaminu pobytu w ośrodkach wsparcia dla bezdomnych. W regulaminie tym ustalono m.in. krąg osób uprawnionych do uzyskania wsparcia⁶, zakres usług świadczonych przez placówki⁷, prawa i obowiązki ich mieszkańców, przepisy porządkowe. Ponadto regulamin określał zasady przyznawania pobytu w mieszkaniach readaptacyjnych, będących filiami ww. placówek, których funkcjonowanie miało służyć przygotowaniu mieszkańców do pełnej samodzielności i powrotu do środowiska. Pobyt w mieszkaniu readaptacyjnym mógł być przyznany osobie przebywającej w Hotelu Pomocy Społecznej lub Domu Noclegowym, która: miała pozytywnie rozpatrzony wniosek o przydział mieszkania; aktywnie współpracowała z pracownikiem socjalnym w realizacji indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności; posiadała umiejętność życia w grupie. Przed rozpoczęciem pobytu w mieszkaniu readaptacyjnym mieszkaniec filii był zobowiązany do podpisania umowy regulującej warunki korzystania z lokalu i jego wyposażenia.

(dowód: akta kontroli str. 191-199,201-208)

1.2. Zaplecze organizacyjno-kadrowe

Opis stanu faktycznego

MOPS spełniał wymogi określone w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁸, gdyż liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w MOPS w porównaniu do liczby mieszkańców Katowic wynosiła:

- 168 pracowników na 309.304 mieszkańców⁹ na 31 grudnia 2011 r.,
- 162 pracowników i 307.233 mieszkańców na 31 grudnia 2012 r.,
- 160 pracowników i 305.995 mieszkańców na 30 czerwca 2013 r.,
- 158 pracowników (na 6 listopada 2013 r.) na 305.995 mieszkańców (liczba mieszkańców na 30 czerwca 2013 r.).

Spośród 158 pracowników socjalnych, 101 posiadało wyższe wykształcenie, zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, 57 pracowników socjalnych posiadało wykształcenie średnie, bądź policealne i tytuł zawodowy w zawodzie pracownik socjalny uzyskany przed 1 stycznia 2008 r., zgodnie z art. 110 ust. 11

⁶ W Hotelu Pomocy Społecznej – bezdomne kobiety, w tym kobiety z dziećmi, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały były Katowice; kobiety, w tym kobiety z dziećmi w przypadkach ostrych konfliktów rodzinnych zagrażających ich zdrowiu lub życiu; rodziny w innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W Domu Noclegowym – bezdomni mężczyźni oraz mężczyźni z innych uzasadnionych powodów pozbawieni schronienia, których ostatnim miejscem stałego zameldowania były Katowice; którzy przebywają na terenie Katowic i podjęli pracę – w miarę wolnych miejsc, do czasu uzyskania pierwszego pełnego wynagrodzenia; w innych szczególnie uzasadnionych przypadkach.

⁷ W Hotelu Pomocy Społecznej – schronienie; pomoc w postaci pracy socjalnej, poradnictwa; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych oraz w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem; umożliwienie prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego. W Domu Noclegowym – schronienie; jeden gorący posiłek dziennie; pomoc w postaci pracy socjalnej, poradnictwa; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych oraz w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem.

⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.

⁹ Dane dotyczące liczby mieszkańców Katowic w okresie 31.12.2011r. - 30.06.2013r. pochodzą ze strony http://www.stat.gov.pl/gus/ludnosc_PLK_HTML.htm.

ustawy o pomocy społecznej i art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 115,148,164,172,213-219,222-224,227-228)

W strukturze organizacyjnej MOPS wyodrębniono Sekcję ds. Bezdomnych, (podległą II Zastępcy Dyrektora MOPS), do zadań której należało:

- udzielanie bezdomnym pomocy polegającej na kierowaniu ich do odpowiednich placówek,
- poradnictwo socjalne,
- prowadzenie postępowań oraz wydawanie decyzji dotyczących świadczeń dla bezdomnych,
- prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na pomoc bezdomnym,
- opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

W Sekcji tej, zgodnie z art. 110a ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, zatrudniano 6 pracowników socjalnych według stanu na 31 grudnia 2011 r. oraz 5 według stanu na 31 grudnia 2012 r., 30 czerwca 2013 r. i 30 września 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 37,41,44,48,50,53-54,71-72,103,134,159,166)

1.3. Stopień rozeznania o skali zjawiska i liczbie osób bezdomnych

Opis stanu faktycznego

Według rejestru osób bezdomnych prowadzonego przez MOPS, będącego częścią systemu informatycznego „POMOST” i aktualizowanego na bieżąco, na 31 października 2013 r. na terenie Gminy ze świadczeń MOPS korzystało 477 osób bezdomnych. Na terenie Gminy na 22 listopada 2013 r. szacowano łącznie około 580 osób bezdomnych.

Pracownicy socjalni MOPS dokonywali objazdów pomieszczeń niemieszkalnych, wspólnie z funkcjonariuszami Straży Miejskiej w Katowicach, dwa razy w tygodniu w godzinach rannych. W okresie zimowym przewidziano objazdy w dodatkowy dzień tygodnia w godzinach popołudniowych. Odwiedzane pomieszczenia niemieszkalne, będące skupiskami osób bezdomnych, nanoszono na mapę pomieszczeń niemieszkalnych. Wg danych z okresu od stycznia do grudnia 2012 r., największe skupiska bezdomnych znajdowały się w następujących dzielnicach Katowic: Załęże – 40 osób; Śródmieście – 15 osób; Osiedle Paderewskiego – 12 osób; Osiedle Tysiąclecia – 12 osób; Ligota – 10 osób, natomiast wg danych za III kwartały 2013 r.: Załęże – 35 osób; Śródmieście – 20 osób; Ligota – 11 osób; Osiedle Tysiąclecia – 9 osób; Osiedle Paderewskiego – 8 osób.

(dowód: akta kontroli str. 20-22,30-31,229-236,243-245,266-270)

W latach 2012-2013 dwukrotnie przeprowadzono liczenie osób bezdomnych na terenie Katowic: w nocy z 28 na 29 lutego 2012 r. oraz w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. Liczenie przeprowadzono w placówkach dla bezdomnych, pomieszczeniach niemieszkalnych i innych miejscach gromadzenia się bezdomnych, izbach wytrzeźwień, aresztach śledczych, szpitalach oraz na podstawie danych ustalonych przez Policję i Straż Miejską. Łączna liczba bezdomnych, ustalonych w wyniku pierwszego liczenia, wyniosła 430 osób, a drugiego - 530 osób. Całość akcji koordynował MOPS.

(dowód: akta kontroli str. 20-22,237-240)

Według szacunków MOPS, na terenie Gminy podczas zimy 2013/2014 potencjalnie może przebywać około 620 osób bezdomnych. Dotychczasowa infrastruktura

¹⁰ Dz. U. Nr 48, poz. 320

MOPS pozwala na zabezpieczenie potrzeb tych osób pod względem odzieży, środków higieny i schronienia.

Zastępca Dyrektora MOPS poinformował, że podczas zimy 2011/2012 oraz 2012/2013 nie odnotowano przypadków zamarznięć wśród osób bezdomnych. W tym okresie zanotowano dwa przypadki odmrożeń palców kończyn dolnych. W celu wyeliminowania takich przypadków, co roku przed okresem zimowym MOPS organizował spotkania z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób bezdomnych. Ponadto opracowano instrukcję określającą podejmowane przez MOPS działania prewencyjne i informacyjne w zakresie pomocy bezdomnym (opisane szczegółowo w pkt 1.5 niniejszego wystąpienia).

(dowód: akta kontroli str. 20-22,30-31)

1.4. Dane o posiadanej przez MOPS infrastrukturze i zasobach

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 31 grudnia 2011 r., MOPS dysponował łącznie 311 miejscami noclegowymi, w tym:

a) w obiektach należących do MOPS - 198, tj.:

- w Domu Noclegowym - 108 (w tym 5 w filii¹¹ Domu Noclegowego oraz 20 udostępnianymi dodatkowo w okresie zimowym),
- w Hotelu Pomocy Społecznej - 90 (w tym 20 w filiach¹² hotelu),

b) w obiektach należących do organizacji i podmiotów na terenie gminy działających na rzecz osób bezdomnych, na podstawie zawartych umów – 113, tj.:

- w Ogrzewalni, prowadzonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – 38,
- w Ogrzewalni prowadzonej przez Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne – 25,
- w Ośrodku św. Jacka przy Caritas Archidiecezji Katowickiej (dodatkowo zakupiona usługa) – 50.

Według stanu na 31 grudnia 2012 r., 30 czerwca 2013 r. i 30 września 2013 r. MOPS dysponował łącznie 327 miejscami noclegowymi, w tym:

a) w obiektach należących do MOPS – 198, tj.:

- w Domu Noclegowym - 108 (w tym 5 w filii Domu Noclegowego oraz 20 udostępnianymi dodatkowo w okresie zimowym),
- w Hotelu Pomocy Społecznej - 90 (w tym 20 w filiach hotelu),

b) w obiektach należących do organizacji i podmiotów na terenie gminy działających na rzecz osób bezdomnych, na podstawie zawartych umów - 129, tj.:

- w Ogrzewalni, prowadzonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – 38,
- w Ogrzewalni, prowadzonej przez Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne – 25,
- w Schronisku dla bezdomnych prowadzonym przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne – 16,
- w Ośrodku św. Jacka przy Caritas Archidiecezji Katowickiej (dodatkowo zakupiona usługa) – 50.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonowały 2 placówki udzielające pomocy w formie schronienia, tj.:

- Dom noclegowy Sióstr Misjonek Miłości (20 miejsc dla mężczyzn) – z którą to placówką MOPS współpracował sporadycznie,

¹¹ Mieszkania readaptacyjne.

¹² Mieszkania readaptacyjne.

- Noclegownia prowadzona przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta (40 miejsc dla mężczyzn) – do której MOPS do końca III kwartału 2013 r. nie kierował bezdomnych (stosowną umowę Miasto Katowice zawarło 14 czerwca 2013 r.).

W ww. okresie funkcjonowały również mieszkania readaptacyjne służące treningowi umiejętności społecznych, niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, nabytych podczas pobytu w Domu Noclegowym lub Hotelu Pomocy Społecznej. Stanowiły one filie Domu Noclegowego (5 miejsc) oraz Hotelu Pomocy Społecznej (20 miejsc). Dodatkowo w listopadzie 2013 r. uruchomiono mieszkanie readaptacyjne dla kobiet i kobiet z dziećmi przy ul. Mikołowskiej 13/9 z 15 miejscami. Na rok 2014 MOPS planował uruchomienie kolejnego mieszkania readaptacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 11,14-15,103-106,134-137,159-161,166-168,250,257-259,342-348)

1.5. Pomoc i wsparcie udzielane bezdomnym

Opis stanu faktycznego

Według stanu na dzień 8 listopada 2013 r. na terenie Gminy funkcjonowało pięć punktów wydawania gorących posiłków osobom bezdomnym: Klasztor Sióstr Służebniczek NMP przy ul. Panewnickiej 63; Parafia NMP na pl. Szramka 1; Parafia św. Anny na pl. Wyzwolenia 21; Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne przy ul. Sienkiewicza 23 oraz Dom Noclegowy Sióstr Misjonarek Miłości przy ul. Krasieńskiego 27b).

(dowód: akta kontroli str. 259-261,267)

Z pomocy MOPS w formie noclegu skorzystało łącznie: 732 osoby bezdomne w 2011 r., 714 osób w 2012 r., 564 osoby w I półroczu 2013 r. i 644 osoby w III kwartałach 2013 r., w tym odpowiednio:

- w Domu Noclegowym: 155 osób, 152 osoby, 123 osoby i 138 osób,
- w ramach dodatkowych miejsc zorganizowanych w Domu Noclegowym: 291 osób, 293 osoby, 219 osób i 266 osób,
- w Ośrodku św. Jacka przy Caritas Archidiecezji Katowickiej: 92 osoby, 87 osób, 63 osoby i 70 osób,
- w Hotelu Pomocy Społecznej: 194 osoby, 182 osoby, 159 osób i 170 osób,
- w mieszkaniach readaptacyjnych: 35 osób (z tego 6 w filiach Domu Noclegowego i 29 w filiach Hotelu Pomocy Społecznej), 34 osoby (z tego 7 w filiach Domu Noclegowego i 27 w filiach Hotelu Pomocy Społecznej), 30 osób (z tego 6 w filiach Domu Noclegowego i 24 w filiach Hotelu Pomocy Społecznej) i 31 osób (z tego 6 w filiach Domu Noclegowego i 25 w filiach Hotelu Pomocy Społecznej). Osoby, które korzystały z mieszkań readaptacyjnych uwzględniono w liczbie osób korzystających z Domu Noclegowego i Hotelu Pomocy Społecznej.

MOPS udzielił pomocy bezdomnym w postaci zapewnienia odzieży i środków higieny osobistej: 789 osobom w 2011 r., 766 osobom w 2012 r. i 671 osobom w III kwartałach 2013 r.

W Domu Noclegowym prowadzono łaźnię dla osób bezdomnych, w której mieli możliwość skorzystania z kąpieli, dokonania zmiany lub wyprania ubrania. W okresie objętym kontrolą z łaźni dla bezdomnych skorzystano: 5.261 razy w 2011 r., 6.397 razy w 2012 r., 3.166 razy w I półroczu 2013 r. i 4.527 razy w III kwartałach 2013 r.

MOPS nie udzielał pomocy medycznej osobom bezdomnym. W razie potrzeby pracownicy MOPS wzywali służby Ratownictwa Medycznego.

(dowód: akta kontroli str. 27-29,103-106,134-137,159-161,166-168)

MOPS, w okresie objętym kontrolą, skierował do placówek dla osób bezdomnych dwie osoby spoza Gminy – mężczyznę z Gminy Piecki do Domu Noclegowego (decyzją z 20 stycznia 2011 r.) oraz kobietę z Gminy Czeladź do Hotelu Pomocy Społecznej (decyzją z 29 grudnia 2011 r.). Gminy zwróciły koszty pobytu obu osób. Wspomnianym osobom zapewniono takie same warunki, jak osobom pochodzącym z Katowic.

(dowód: akta kontroli str. 20,22,36)

Na terenie Gminy Katowice funkcjonowała baza lokali socjalnych. Gmina posiadała: 729 wydzielonych lokali socjalnych na koniec 2011 r.; 792 lokale socjalne na koniec 2012 r. oraz 900 takich lokali na koniec września 2013 r. Ponadto Gmina wynajmowała od innych właścicieli lokale mieszkalne celem ich podnajmu, jako lokale socjalne, osobom, wobec których sąd orzekł eksmisję z zajmowanego lokalu wraz z uprawnieniem do otrzymania lokalu socjalnego.

Według stanu na 12 listopada 2013 r. Gmina wynajmowała od innych podmiotów 113 lokali z przeznaczeniem na podnajem jako lokale socjalne.

Lokale mieszkalne z zasobów Miasta otrzymało: 29 osób bezdomnych w 2011 r.; 20 osób w 2012 r. oraz 31 osób w 2013 r. (do 13 listopada).

W ramach zawierania Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności, uwzględniających wsparcie osoby bezdomnej w rozwiązywaniu sytuacji mieszkaniowej, MOPS wydawał osobom bezdomnym zaświadczenia potwierdzające status osoby bezdomnej i pobyt w ośrodkach wsparcia dla osób bezdomnych. Skutkowało to przyznaniem dodatkowej punktacji osobie bezdomnej starającej się o przyznanie lokalu mieszkalnego z zasobów Gminy.

I Wiceprezydent Miasta Katowice - Krystyna Siejna, wyjaśniła, że Urząd Miasta nie posiada bazy mieszkań kontraktowych dla osób bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str. 11-15,33,35B-35C,106,136)

Dla osób bezdomnych opracowywano indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, przygotowywane przez pracownika socjalnego wraz z osobą bezdomną, określające sposób współpracy między bezdomnym, a MOPS. Współpraca ta miała dotyczyć w szczególności: poszukiwania pracy i podjęcia zatrudnienia; udokumentowania niezdolności do pracy, a w związku z tym załatwiania uprawnień do świadczeń emerytalnych lub rentowych; załatwiania formalności związanych z przyznaniem mieszkania bądź miejsca w domu pomocy społecznej; dostarczania zaświadczeń będących podstawą przedłużenia pobytu w Ośrodkach Wsparcia MOPS; podjęcia leczenia odwykowego przez osoby uzależnione; udziału w grupowych formach pracy socjalnej.

W 2011 r. MOPS zawarł 350 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności, w 2012 r. – 446, a w okresie III kwartałów 2013 r. – 314 takich programów. Liczba usamodzielnionych osób bezdomnych wyniosła odpowiednio 29, 20 i 31.

Zarządzeniem Dyrektora MOPS nr ZA-DP/57/2006 z dnia 20 marca 2006 r. *w sprawie ustalenia regulaminu pobytu w ośrodkach wsparcia dla bezdomnych mieszkańców Domu Noclegowego i Hotelu Pomocy społecznej* zapewniono m. in.: „*pomoc w postaci pracy socjalnej, poradnictwa, w szczególności prawnego i psychologicznego, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych oraz w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem*”. Zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora MOPS nr ZA-DP/58/2006 z dnia 20 marca 2006 r. *w sprawie wprowadzenia w życie ogólnych zasad udzielania pomocy osobom bezdomnym, przejezdnym oraz wymagającym udzielenia schronienia z powodu zdarzenia losowego lub sytuacji kryzysowej przez poszczególne jednostki organizacyjne MOPS*, we wspomnianych placówkach prowadzono indywidualną oraz grupową pracę socjalną z mieszkańcami w celu rozwiązania dominujących

problemów osoby oraz nabycia umiejętności społecznych i życiowych niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku po opuszczeniu ośrodka. Ponadto prowadzono grupowe formy pracy socjalnej dla osób opuszczających te placówki, mające na celu monitorowanie adaptacji do życia w środowisku i dalszy trening umiejętności społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 27,29,171-72,90-92,192-193,196-197,203)

Według Powiatowego Urzędu Pracy¹³ w Katowicach, liczba osób bezdomnych, które podjęły pracę na terenie Gminy wyniosła: 3 osoby w 2011 r., 2 osoby w 2012 r. i 7 osób w 2013 r.

Według danych MOPS, liczba osób bezdomnych, które podjęły pracę na terenie Gminy wyniosła: w 2011 r. - 30 osób, w 2012 r. - 25 osób, w 2013 r. (III kwartały) – 42 osoby. Różnica między ilością osób, które podjęły pracę na terenie Gminy wykazywana przez PUP i MOPS wynikała z faktu, iż nie wszyscy bezdomni uzyskiwali pracę za pośrednictwem PUP. W ramach realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności opracowywano sposoby rozwiązywania sytuacji zawodowej bezdomnego. W zakresie aktywizacji zawodowej osób bezdomnych MOPS udzielał wsparcia w formie pracy indywidualnej (poradnictwo zawodowe, usługa brokera edukacyjnego¹⁴, trenera pracy), grupowej (zajęcia edukacyjno-aktywizujące KIS¹⁵) oraz w formie pracy ze społecznością lokalną (w oparciu o programy aktywności lokalnej).

(dowód: akta kontroli str. 7-10,30,32,106,136)

W instrukcji Dyrektora MOPS określono działania prewencyjne i informacyjne prowadzone przez MOPS na terenie Katowic obejmujące: rozmieszczanie na terenie dworców PKP i PKS plakatów informujących osoby bezdomne o możliwości uzyskania pomocy; przekazywanie przedstawicielom służb (Policja, Straż Miejska), organizacji pozarządowych, parafii, pracownikom Pogotowia Ratunkowego ulotek informacyjnych dotyczących pomocy bezdomnym; akcję informacyjną wśród mieszkańców Katowic i zarządców budynków w formie apelu o informowanie bezdomnych o możliwościach uzyskania pomocy w MOPS; przesyłanie pism do Straży Miejskiej i Policji informujących o placówkach udzielających pomocy bezdomnym oraz zasadach współpracy przy podejmowanych działaniach interwencyjnych; uruchamianie w okresie zimowym dodatkowych miejsc doraźnego schronienia w Domu Noclegowym; cykliczne obchody skupisk bezdomnych (w okresie zimowym wprowadzono dodatkowy obchód), podczas których osoby bezdomne informowano o możliwości uzyskania pomocy; w przypadku występowania silnych mrozów - dostarczano gorących posiłków i napojów; cykliczne spotkania z podmiotami działającymi na rzecz osób bezdomnych w celu omówienia i koordynacji działań w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 22-26,246-248,253-256,271)

1.6. Wydatki przeznaczone na udzielanie pomocy osobom bezdomnym

Opis stanu faktycznego

Wydatki MOPS na pomoc udzieloną osobom bezdomnym i ich udział w wydatkach na pomoc społeczną w okresie 2011–2013 (I półrocze) wynosiły:

¹³ Zwany dalej PUP.

¹⁴ Osoba udzielająca wsparcia edukacyjnego młodzieży.

¹⁵ Klub Integracji Społecznej.

Lp.	Wydatki poniesione przez ośrodek pomocy społecznej na rzecz osób bezdomnych	2011 r.	2012 r.	2013 r. (I półrocze)
1	2	3	4	5
1	Plan (w zł) ¹⁶	3 552 822	4 340 139	5 275 178
2	Wykonanie (w zł)	3 548 468	4 329 817	2 534 644
	w tym			
a	<i>pokrycie kosztów schronienia</i>	1 690 437	1 772 674	900 293
b	<i>koszty działalności Sekcji ds. osób bezdomnych</i>	321 247	399 365	262 757
c	<i>świadczenia dla osób bezdomnych</i>	1 536 784	2 157 778	1 371 594
3	% udział w wydatkach gminy ogółem	0,25%	0,28%	0,25%
4	% udział w wydatkach na pomoc społeczną ¹⁷	2,95%	3,37%	3,84%

(dowód: akta kontroli str. 274, 539-542)

Wydatki na rzecz osób bezdomnych w 2012 r. wzrosły o 781,3 tys. zł (tj. o 22,0%) w porównaniu do 2011 r., w tym głównie z tytułu wzrostu świadczeń dla osób bezdomnych o 621,0 tys. zł.

Największy udział w wydatkach poniesionych przez MOPS dla osób bezdomnych miało pokrycie kosztów schronienia¹⁸ (47,6% w 2011 r., 40,9% w 2012 r. i 35,5% w I półroczu 2013 r.) oraz świadczenia dla osób bezdomnych (43,3% w 2011 r., 49,8% w 2012 r. i 54,1% w I półroczu 2013 r.).

(dowód: 274,349-383,384-435)

W świadczeniach udzielonych osobom bezdomnym¹⁹, największy udział miały:

- inne wydatki (opłacane przez MOPS albo dotyczące bezdomnych spoza Katowic) - 723,1 tys. zł w 2011 r. (47,1%), 1.151,9 tys. zł w 2012 r. (53,4%) i 594,2 tys. zł w I półroczu 2013 r. (43,3%),
- zasiłki stałe – 356,8 tys. zł w 2011 r. (23,2%), 430,3 tys. zł w 2012 r. (19,9%) i 280,3 tys. zł w I półroczu 2013 r. (20,4%),
- zasiłki okresowe – 327,8 tys. zł w 2011 r. (21,3%), 413,0 tys. zł w 2012 r. (19,1%) i 333,5 tys. zł w I półroczu 2013 r. (24,3%),

W innych wydatkach poniesionych przez MOPS dla osób bezdomnych, największy udział stanowiły wydatki poniesione na pobyt w:

- Domu Noclegowym – 243,4 tys. zł w 2011 r. (33,7%), 339,8 tys. zł w 2012 r. (29,5%) i 146,4 tys. zł w I półroczu 2013 r. (24,6%),

¹⁶ W ramach planu i wykonania finansowego MOPS wyodrębniono jedynie wydatki na bezdomność obejmujące koszty utrzymania Domu Noclegowego, Hotelu Pomocy Społecznej, Sekcji ds. Osób Bezdomnych oraz zakup usług noclegowych w Caritasie. Świadczeń dla osób bezdomnych nie wydzielono, lecz zawarto je w ogólnej kwocie świadczeń poszczególnych rodzajów. Do celów niniejszej tabeli, do planu i wykonania do wydatków zaksięgowanych na tym zadaniu dodano wykonanie dla poszczególnych świadczeń z programu merytorycznego POMOST dla wszystkich osób dla których przyczyną zgłoszenia do MOPS była bezdomność.

¹⁷ % wliczony do wykonania (w 2013 roku do planu) MOPS w dziale 852.

¹⁸ Schronienie w Domu Noclegowym, Hotelu Pomocy Społecznej i usługi Ośrodka Św. Jacka przy Caritas Archidiecezji Katowickiej.

¹⁹ W skład których wchodziły: zasiłki celowe, zasiłki okresowe, zasiłki stałe, składki na ubezpieczenie zdrowotne i inne wydatki, (w tym głównie pobyt w Domu Noclegowym, pobyt w dziennym domu pomocy społecznej, pobyt w domach pomocy i usługi opiekuńcze).

- dziennym domu pomocy społecznej – 207,4 tys. zł w 2011 r. (28,6%), 228,9 tys. zł w 2012 r. (19,9%) i 90,6 tys. zł w I półroczu 2013 r. (15,3%),
- domach pomocy – 87,8 tys. zł w 2011 r. (12,1%), 312,7 tys. zł w 2012 r. (27,1%) i 234,0 tys. zł w I półroczu 2013 r. (39,4%).

(dowód: akta kontroli str. 274-275)

Liczba osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zamieszkania były Katowice, objętych wsparciem MOPS-u w formie udzielenia schronienia w obiektach należących do MOPS-u, wyniosła: 767 osób w 2011 r., 748 osób w 2012 r. oraz 594 osoby w I półroczu 2013 r.

W ramach pomocy udzielanej w formie świadczeń, najwięcej bezdomnych skorzystało z:

- zasiłków okresowych – 285 osób w 2011 r., 307 osób w 2012 r. i 289 osób w I półroczu 2013 r.,
- zasiłków celowych (m. in. zakup żywności, leków, ubrań, opału) – 243 osoby w 2011 r., 292 osoby w 2012 r. i 242 osoby w I półroczu 2013 r.,
- zasiłków stałych – 107 osób w 2011 r., 127 osób w 2012 r. i 123 osoby w I półroczu 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 275)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Przykładem dobrej praktyki było prowadzenie przez MOPS rejestru osób bezdomnych, korzystających ze świadczeń MOPS, zawierającego nazwisko osoby bezdomnej, numer ewidencyjny, ostatni adres oraz imię i nazwisko pracownika socjalnego zajmującego się danym bezdomnym. Rejestr, prowadzony na bieżąco, ułatwiał zlokalizowanie i liczenie osób bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str. 20-21,33-35B,138-147,171,229-236,251)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w badanym obszarze.

2. Współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy osobom bezdomnym

Opis stanu faktycznego

MOPS współpracował z innymi organizacjami i instytucjami, działającymi na rzecz osób bezdomnych, poprzez organizowanie cyklicznych spotkań z przedstawicielami: Pogotowia Ratunkowego, Policji, Straży Miejskiej, Polskiego Czerwonego Krzyża²⁰, Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, Górnośląskiego Towarzystwa Charytatywnego, Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczynnego, Izby Wyrzeźwień, Caritas, Sióstr Misjonarek Miłości Sekcja ds. Bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str. 252)

W MOPS ustalono i wdrożono pisemne zasady współpracy z innymi podmiotami w zakresie trybu postępowania w okresie jesienno-zimowym oraz procedurę postępowania w stosunku do osób bezdomnych (opisane w pkt. 1.5 niniejszego wystąpienia). Nie zawarto pisemnych porozumień w celu usprawnienia lub skonsolidowania udzielania pomocy i wsparcia osobom bezdomnym, jedynie cyklicznie odbywały się spotkania z ww. instytucjami i organizacjami, podczas których wymieniano informacje i na bieżąco rozwiązywano pojawiające się problemy.

(dowód: akta kontroli str. 23-29,253-256)

²⁰ Zwanego dalej PCK.

W 2011 roku odbyły się trzy spotkania w ramach współpracy MOPS z innymi organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze bezdomności. W roku tym m.in. doszło do pogłębienia współpracy z Policją w zakresie lokalizowania nowych miejsc pobytu osób bezdomnych oraz ze Strażą Miejską – przez zwiększenie liczby objazdów miejsc pobytu bezdomnych o dodatkowy dzień. Ponadto zajęto się kwestią chorób zakaźnych, zaburzeń psychicznych i alkoholizmu wśród bezdomnych oraz sposobów działania i interwencji służb w tym zakresie. Omówiono także sposób postępowania wobec bezdomnych cudzoziemców i kwestie dotyczące dowozu osób bezdomnych przez Straż Miejską do doraźnych miejsc noclegowych. MOPS zorganizował także akcję informacyjną dotyczącą form pomocy udzielanej bezdomnym (dystrybucja ulotek, plakatów).

W 2012 roku odbyło się sześć spotkań w ramach ww. współpracy. W ciągu roku m.in. podjęto działania na rzecz osób bezdomnych przebywających w kanałach ciepłowniczych na terenie Gminy oraz przedsięwzięcia w celu zabezpieczenia wejść do kanałów (uzupełnianie brakujących włazów do kanałów). Ponadto poruszono kwestie dotyczące interwencji służb mundurowych w stosunku do osób nietrzeźwych przebywających w placówkach dla osób bezdomnych. Rozpoczęto również „Wdrażanie Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności” oraz podjęto działania przeciwko wszawicy i gruźlicy wśród osób bezdomnych.

W 2013 roku (III kwartały) odbyły się trzy spotkania MOPS z instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz bezdomnych. W III kwartałach tego roku m.in. podjęto działania w celu uruchomienia programu „Od bezdomności do samodzielności”, przeprowadzono akcję liczenia osób bezdomnych (w lutym 2013 r.), zwrócono uwagę na konieczność stworzenia dodatkowej placówki przyjmującej osoby bezdomne będące pod wpływem alkoholu. Ponadto przewidziano zorganizowanie grupy wsparcia dla osób bezdomnych uzależnionych, mających problem z poruszaniem się oraz zorganizowano akcję informacyjną dotyczącą form pomocy udzielanej bezdomnym (dystrybucja ulotek, plakatów).

(dowód: akta kontroli str. 276-300)

W okresie objętym kontrolą Straż Pożarna i Sanepid przeprowadziły w Domu Noclegowym łącznie 10 kontroli: 1 kontrolę Straży Pożarnej i 4 kontrole Sanepidu w 2011 r., 2 kontrole Sanepidu w 2012 r. oraz 3 kontrole Sanepidu w 2013 r. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

W Hotelu Pomocy Społecznej w ww. okresie Straż Pożarna i Sanepid przeprowadziły łącznie 5 kontroli, w tym: 1 kontrolę Straży Pożarnej i 2 kontrole Sanepidu w 2011 r. oraz 2 kontrole Sanepidu w 2013 r. Cztery z wymienionych kontroli nie wykazały nieprawidłowości. W jednej kontroli, przeprowadzonej 13 października 2011 r. Sanepid wykazał przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii Legionella w pobranych próbkach wody. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Katowicach, decyzją administracyjną, nakazał usunięcie stwierdzonych uchybień. Zalecenie to wykonano.

(dowód: akta kontroli str. 301-327)

Miasto Katowice zawarło umowy z ww. organizacjami pozarządowymi o realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w ścisłej współpracy z MOPS, zapewniających nowe miejsca noclegowe, punkty obsługi i świadczenie usług dla osób bezdomnych:

a) Górnośląskim Towarzystwem Charytatywnym w Katowicach na:

- stworzenie „Noclegowni dla bezdomnych mężczyzn”, całodobowej dla 25 osób bezdomnych przez 7 dni w tygodniu, w szczególności dla dłużników z eksmisji bez orzeczonego uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego;

- umożliwienie dokonywania zabiegów higienicznych, a także zapewnienie środków opatrunkowych i ciepłego posiłku²¹,
- stworzenie „Jadłodajni dla Osób Bezdomnych”²², zapewniającej przez 7 dni w tygodniu gorący posiłek dla 180 osób, mieszkańców Katowic.
- b) Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta – Kołem katowickim na:
- stworzenie „Ogrzewalni dla osób bezdomnych”, całodobowej, zapewniającej miejsca noclegowe 35 osobom bezdomnym przez 7 dni w tygodniu, w szczególności dłużnikom z eksmisji bez orzeczonego uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego; umożliwienie dokonywania zabiegów higienicznych, a także zapewnienie środków opatrunkowych i ciepłych napojów²³,
 - udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania w „Noclegowni dla osób bezdomnych”, zapewniającej miejsca noclegowe 40 osobom bezdomnym, w szczególności wobec których wyrokiem sądowym orzeczono eksmisję bez uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego²⁴,
 - udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania²⁵,
- c) Rzymsko-Katolicką Parafią św. Anny w Katowicach:
- stworzenie „Jadłodajni” przy Parafii św. Anny w Katowicach, zapewniającej gorący posiłek 150 osobom przez 5 dni w tygodniu w ciągu roku (oprócz sobót i niedziel), z przerwą w okresie lipiec–sierpień²⁶,
- d) Rzymsko-Katolicką Parafią Niepokalanego Poczęcia NMP w Katowicach:
- zapewnienie gorącego posiłku 160 osobom przez 6 dni w tygodniu przez 12 miesięcy w roku (oprócz niedziel i świąt), z przerwą w lipcu i sierpniu²⁷,
- e) Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym w Katowicach:
- utworzenie schronienia „Ciepły kąt”, zapewniającego 30 miejsc noclegowych do 3 dób roboczych²⁸ dłużnikom z eksmisji bez orzeczonego uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 18-19,342-348)

Ponadto, w ramach programu „Dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności Unii Europejskiej (PEAD)”, w latach 2012 i 2013, MOPS współpracował z: Polskim Komitetem Pomocy Społecznej – Zarządem Okręgowym w Katowicach²⁹, Chrześcijańską Organizacją Charytatywną „Tabita” w Katowicach³⁰ oraz z Górnośląskim Towarzystwem Charytatywnym w Katowicach³¹ w zakresie dystrybucji żywności dla najuboższych.

(dowód: akta kontroli str. 342-348)

MOPS także podejmował działania w celu pozyskania środków z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć ograniczających zjawisko bezdomności, poprzez

²¹ Umowa nr PS.III.526.9.2012.GP z 31 stycznia 2012 r. z aneksami.

²² Umowa nr PS.III.526.10.2012.GP z 31 stycznia.2012 r. z aneksami.

²³ Umowa nr PS.III.526.11.2012.GP z 31 stycznia.2012 r. z aneksami.

²⁴ Umowa nr 526.60.2013.GP z 14 czerwca.2013 r. z aneksami.

²⁵ Umowa nr PS.III.3023.56-1/10 z 28. lipca 2010 r. z aneksami.

²⁶ Umowa nr PS.III.526.12.2012.GP z 31 stycznia.2012 r. z aneksami.

²⁷ Umowa nr PS.III.526.7.2011.GP z 31 stycznia 2012 r. z aneksami.

²⁸ Umowa nr PS.III.526.14.2011.GP z 19 lutego.2012 r. z aneksami.

²⁹ Umowa nr PS-III526.98.2012.GP z 25 czerwca 2012 r., zawarta pomiędzy Miastem Katowice, a Polskim Komitetem Pomocy Społecznej – Zarząd Okręgowy w Katowicach.

³⁰ Umowa nr PS-III526.8.2012.GP z 3 lutego 2012 r., zawarta pomiędzy Miastem Katowice, a Chrześcijańską Organizacją Charytatywną „Tabita” w Katowicach.

³¹ Umowa nr PS-III526.99.2012.GP, zawarta pomiędzy Miastem Katowice, a Górnośląskim Towarzystwem Charytatywnym w Katowicach.

uczestnictwo w konkursach inicjowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i projektach dofinansowywanych ze środków unijnych, tj.:

- a) w okresie od maja 2011 r. do czerwca 2012 r., MOPS współuczestniczył w realizacji projektu partnerskiego, realizowanego przez Miasto Katowice we współpracy z Uniwersytetem Śląskim, pn.: „Diagnoza problemów społecznych i monitoring aktywizacji polityki rozwoju zasobów ludzkich w Katowicach”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Poddziałania 7.2.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki³² Europejskiego Funduszu Społecznego³³. Całkowity koszt projektu wyniósł 694.960,00 zł, w tym 49.149,19 zł w 2012 r. dotacji dla MOPS. Główne działania określone w projekcie to tworzenie systemu diagnozowania i tworzenia rozwiązań problemów społecznych w Katowicach.
- b) w latach 2011 i 2012, w ramach projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”, MOPS uczestniczył w opracowaniu modelu „Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności” (Projekt Systemowy PO KL 1.18). Instytucją inicjującą opracowanie projektu było Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Istotą ww. projektu było opracowanie i wdrożenie standardów usług skierowanych do ludzi bezdomnych i zagrożonych bezdomnością (tzw. Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności), który będzie można włączyć do Gminnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Standard ten winien zawierać elementy nowej metodyki pracy socjalnej Streetworker Bezdomności, a także ścieżkę proceduralną aktywizacji osoby bezdomnej od noclegowni do lokalu socjalnego wraz z określeniem ścisłych zasad współpracy samorządu gminnego z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. MOPS uczestniczył w projekcie „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” w charakterze eksperta zewnętrznego. Projektu nie dopuszczono do drugiego etapu konkursu, ale wynikające z niego koncepcje pracy z osobami i rodzinami bezdomnymi wykorzystano w ramach projektu „Od bezdomności do samodzielności - asystowanie osobie bezdomnej w reintegracji społecznej i zawodowej”³⁴.
- c) w ramach konkursu nr 1/POKL/7.2.1/2012 dla Poddziałania 7.2.1 POKL w województwie śląskim, pracownicy komórek organizacyjnych Sekcji ds. Bezdomnych, Domu Noclegowego oraz Hotelu dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi, wspólnie z Instytutem Współpracy i Partnerstwa Lokalnego opracowali projekt „Od bezdomności do samodzielności”. Realizacja projektu rozpoczęła się od sierpnia 2013 r., a całkowity koszt projektu wyniósł 994.000,00 zł, w tym 289.050,00 zł dotacji dla MOPS. Projekt skierowany jest do osób bezdomnych, w tym bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo w wieku powyżej 45 lat. Główne działania przewidziane w projekcie to uruchomienie usługi asystenta osoby bezdomnej na trzech poziomach oddziaływania: profilaktyki, interwencji i integracji, przy współpracy ze środowiskiem klienta oraz środowiskiem lokalnym.
- Pozyskiwaniem środków w ramach programu wspierania funduszu budownictwa socjalnego zajmowała się gmina.

(dowód: akta kontroli str. 33-35B,138-147,169-171,251-252)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w badanym obszarze.

³² Zwanego dalej POKL.

³³ Zwanego dalej EFS.

³⁴ Zwanego dalej projektem „Od bezdomności do samodzielności”.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia o Najwyższej Izbie Kontroli³⁵ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, 17 grudnia 2013 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontrolerzy
Izabela Pilarek
gł. specjalista kontroli państwowej**

.....

³⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.